

Anteckningar efter dialogmöte nr 2 om kommande vattenskyddsområde i Roma

Ett informations- och dialogmöte hölls på Lövsta måndagen den 23 november 2015 om kommande vattenskyddsområde och föreskrifter för Romas kommunala grundvattentäkter. Ca 40 intresserade deltog. Förutom enskilda privata fastighetsägare representerades även företagare såsom ett antal lantbruk, Romagrus, GEAB samt Klosterfastigheter Gotland. Även LRF Gotland deltog.

Länsstyrelsen i samarbete med Regionen driver ett projekt för att stärka dialogprocessen vid införande av nya vattenskyddsområden varför båda parter deltog.

Marcus Ax, Teknikförvaltningen (TKF)
Sten Reutervik, Teknikförvaltningen (TKF)
Peter Olsson, Teknikförvaltningen (TKF)
Magnus Jönsson, Teknikförvaltningen (TKF)
Claudia Castillo, Samhällsbyggnadsförvaltningen (SBF)
Frida Eklund, Länsstyrelsen
Sven Sandström, Kebbe och Sandström AB, moderator

Efter det att Marcus Ax hälsat alla välkomna gjorde Claudia Castillo en kort sammanfattning av dialogmöte 1 (se även anteckningar på regionens hemsida).

Representanter från LRF samt lantbrukare i området kring föreslaget skyddsområde i Roma Busarve framförde en egen redovisning. Här framgick bl a att 822 hektar påverkas samt 15 företagare, att värdeminskning på mark uppskattas till 80 miljoner, att här finns en av Gotlands största leverantörer till slakteriet samt att även leverantörer finns till Foodmark. Vid beräkning av värdeminskning har antagits en värdeminskning på 75 % i primär skyddszon samt 50 % värdeminskning i sekundär skyddszon. Erfarenheter av liknande värdeminskning kommer enligt LRF från Skåne. Föreslaget vattenskyddsområde i Busarve bedöms vara överskattat i förhållande till den faktiska vattensituationen. Någon särskild förening av vattnet föreligger inte. Det är även olämpligt att ha ett större vattenuttag mitt i ett större jordbruksområde. Målet ska vara att marken ska fortsätta att brukas. Vidare angavs att Roma-Björke LRF vill bjuda in till studiebesök som en del i arbetet. Marcus Ax svarade att Regionen tar till sig informationen samt lämnade förslag. Marcus Ax underströk även att något förslag till vattenskydds-föreskrifter inte har tagits fram ännu varför vi inte vet vilka eventuella inskränkningar som kan komma att bli aktuella.

Sten Reutervik informerade om att det finns två kommunala brunnar i Busarve och Brunn 5 intill serviceboendet, att nuvarande vattenförbrukning är ca 300 m³/dygn och att det finns möjlighet att ta ut närmare 400 m³/dygn vilket innebär att närmare 200 hushåll till skulle kunna anslutas. Enligt VA-planen planeras ca 75 fastigheter anslutas till kommunalt vatten (och avlopp) till slutet av 2017. En av deltagarna undrar om man är tvungen att ansluta till kommunalt vatten. Sten R svarar att det inte är krav på anslutning om man har eget vatten som är bra. Vidare informerade Sten R om vilka ingångsdata som använts vid framtagande av nu föreslaget vattenskyddsområde.

Flera deltagare framförde att brunnarna i Busarve inte är tillräckligt tätade och att de är borrade för djupt ner vilket kan leda till läckage mellan akvifärer. Man anser att regionen borde utföra bra tätning med tillräckligt långa skyddsror m m innan en massa krav ställs i samband med införande av vattenskyddsområde. Marcux Ax svarade att detta kommer att undersökas samt att det naturligtvis är viktigt att regionen som verksamhetsutövare utför de åtgärder som behövs för att behålla en bra vattenkvalité.

Några deltagare tycker att nuvarande vattentäkter ska läggas ner och nya anläggas någon annanstans där det inte är nära till jordbruksmark mm. Marcus Ax svarar att regionen inte har ekonomiska förutsättningar för att göra detta och att det inte heller finns något politiskt beslut om sådan förflyttning av täkter.

En deltagare ansåg att detaljerad information behövs om vilka ämnen som faktiskt har hittats i grundvattnet samt när. Sten R och Peter O berättar att det är främst bakterier som hittas men även förhöjda kloridhalter främst i brunn 5. Låga halter av bekämpningsmedelspreparat har likaså förekommit. En sammanställning av utförd provtagning kommer att läggas ut på regionens hemsida i början av 2016.

Någon menar att porositeten ibland anges till 1 % och ibland till 2 %. Vad avses? SWECO har förklarat enligt följande:

Den effektiva porositeten är inte känd och varierar både inom Romaområdet samt inom och mellan olika vattenförande berglager. Den effektiva porositeten är i praktiken mycket svår att bestämma exakt. Ett värde på i storleksordningen 1 % har bedömts som ett rimligt antagande för kalkberget i Romaområdet. Bedömningen baseras på erfarenhet och de hydrauliska egenskaperna hos brunnarna i Busarve och Roma Kloster.

Förslaget till avgränsning av vattenskyddsområde baseras på beräkningar med vattenbalans och Thiems formel i kombination med Darcy's lag. Samstämmighet mellan metoderna ges då den effektiva porositeten ansätts till 2 % i Busarve och knappt 1 % i Roma Kloster. Resultaten är i samma storleksordning och har därför bedömts som rimliga.

Fastighetsägare till den fastighet där busarvebrunnarna finns säger att det finns ett intrångsavtal som omfattar vissa undantagsbestämmelser. Vid kontroll efter mötet kan TKF konstatera att det finns ett servitutsavtal daterat 1980-04-10 som reglerar rätt att från brunnarna ta vatten, nyttja och vidmakthålla dem. Något annat avtal finns inte registrerat.

Claudia Castillo berättade om vad som framgår av förslag till ansökan vad gäller sårbarhet, olika riskkällor och exempel på några faktiska riskobjekt i närområdet. Vidare återgavs utförd riskanalys där slutsatsen var att det i Busarveområdet var störst risk (Riskklass 3) med hantering av bekämpningsmedel och gödsel i samband med jord- och skogsbruk samt att det i närheten av brunn 5 var störst risk med avloppsreningsanläggningar, avfallsdeponier och läckage av miljöfarliga ämnen.

En åhörare undrade varför inte enskilda avlopp har åtgärdats tidigare om dessa riskerar att påverka de kommunala vattentäkterna. Sten R. svarar att det finns en VA-plan för utbyggnad av kommunalt VA. Inom Ireviken klagades dock till VA-nämnden som ställde krav på att området skulle anslutas till kommunalt VA. Utbyggnad av Ireviken fick därför utföras tidigare och följaktligen har utbyggnaden av kommunalt VA i Roma försenats.

Några åhörare angav att det för närvarande är svårt att bilda sig en uppfattning om hur det kommer att bli att bo och verka i föreslaget vattenskyddsområde. En konsekvensanalys efterlyses av kommande förslag till föreskrifter. TKF avser att göra en konsekvensbedömning när förslag till föreskrift finns framtaget.

Lantbrukare samt LRF framför att risker från jordbruksverksamhet har överskattats. Det finns inga slukhål på åkermarkerna där bekämpningsmedel används. Begränsning av användande av bekämpningsmedel innebär en stor extra kostnad för lantbruket. Skyddsområdet i Busarve ska minskas betydligt. Det bör räcka med radie på 100-200 m.

Frågan om rätt till ersättning togs upp. Enligt miljöbalken (kap 31) kan ersättningsrätt föreligga om ”pågående markanvändning avsevärt försvåras”. Tyvärr finns det få domar som kan visa rättspraxis.

En åhörare undrade om man i utredningen har tagit hänsyn till jordbruksverksamheternas utveckling på senare tid. Claudia C menar att möjlighet till hänsyn kan tas vid utformning av föreskrifter där föreskriftsnivån ska återspegla vilken risknivå som bedöms finnas för olika moment.

En lantbrukare lämnade under mötet in en särskild skrivelse där det bl a argumenteras för att skyddsområdet ska minskas till storlek i Busarveområdet.

En representant för LRF undrar varför beräkning inte sker av den totala samhälls-ekonomiska kostnaden för vattenskyddsområden, t ex minskat markvärde. Claudia C säger att det är svårt att bedöma/uppskatta sådana kostnader.

En deltagare undrade vad som avsågs med objekt 21 (sid 32 i ansökan). Claudia C menade att det troligen var en nedlagd verksamhet. Vid närmare kontroll efter mötet framgår att f d Björke såg och smide avsågs. Denna har klassats till branschen verkstadsindustri utan halogenerade lösningsmedel av länsstyrelsen vilket innebär att riskerna med den branschen är måttliga. Ändring kommer att ske i ansökan så det framgår att verksamheten är nedlagd.

En lantbrukare menar att hänsyn inte har tagits till det som sades om goda markförutsättningar vid förra mötet. Det finns tjockare lerskikt lite längre från Busarve brunnarna. Claudia C svarade att mötesanteckningar från dialogmöte 1 har lämnats till konsult. Några specifika uppgifter om markförutsättningar på särskild plats lämnades dock inte vid det första mötet.

En representant för Klosterfastigheter Gotland menade att underlaget (förslag till ansökan) inte har skickats ut och att det därför behövs ett nytt möte. Claudia C svarade att allt underlag finns på regionens hemsida vilket har framgått av inbjudan. Vidare ansågs att enskilda fastighetsägare behöver beskrivning av konsekvenserna för just dem.

En deltagare menar att regionen borde ha tillstånd även för brunn 5 vid serviceboendet. Claudia C svarar att prövning pågår av denna brunn parallellt med vattenskyddsarbetet.

Avslutningsvis berättade Marcus Ax om det fortsatta arbetet. Först ska inkomna uppgifter tas omhand och ansökan revideras där det är befogat. Därefter ska förslag till föreskrifter tas fram som kan ge det skydd som behövs i just Roma med hänsyn taget till bedömda risker och relevanta uppgifter som har framförts. När det finns ett färdigt förslag till ansökan kommer samråd att ske med alla berörda.

Samråd sker skriftligt med berörda och det kan även bli aktuellt med ytterligare möte/n. Samråd sker även med en rad myndigheter som också kan ha synpunkter på ansökan om vattenskyddsområdet och föreslagna föreskrifter. Efter avslutat samråd kommer ärendet att behandlas i tekniska nämnden, regionstyrelsens arbetsutskott, regionstyrelsen och slutligen regionfullmäktige.

Representant för LRF anser att fortsatt dialog behövs och det inte räcker med den traditionella samrådsprocessen. Marcus Ax svarar att arbete pågår med dialogprocessen och att regionen kommer att ta till sig nu lämnade synpunkter bl a vad gäller behov av nya möten. Ansökan är ännu ett förslag och det kommer att finnas återkommande möjligheter att lämna synpunkter.

Noterat av Claudia Castillo